Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden lakien valitustietä koskevan sääntelyn ja eräiden teknisten seikkojen päivittämiseksi (HE 93/2022 vp)

OIKEUSMINISTERIÖ JUSTITIEMINISTERIET

Esityksen pääasiallinen sisältö

- Muutettavaksi esitetään 14 lakia
- Muutoksenhakutien muuttaminen
  - Viranomaisen päätöksistä hallinto-oikeuteen eikä suoraan KHO:een
  - Tietyistä tuomioistuinten päätöksistä hallinto-oikeuteen eikä suoraan KHO:een tai tuomioistuinlinjan sisällä ylempään tuomioistuimeen
- HOL:n mukaiset uudet suulliset selvittämiskeinot hallintotuomioistuimia koskevan julkisuussääntelyn piiriin
- Loput SOTE-liitännäiset uudistukset OM:n hallinnonalalla

Oikeusturvaa vahvistava vaikutus (PL 21 §)

- Muutoksenhakusääntelyn selkeyttäminen ja yhtenäistäminen
  - HOL 8 §:n 1 mom. pääsäännön mukaiseksi
  - KHO:n roolin vahvistaminen
  - Kaksiasteinen muutoksenhaku hallintoasioissa
- Oikeudenkäynnin julkisuussäännösten kattavuuden lisääminen ulottamalla suullisen käsittelyn julkisuutta hallintotuomioistuimissa koskeva sääntely kattamaan myös suullisen valmistelun ja tarkastuksen

Oikeudenkäynnin julkisuussääntelyyn hallintotuomioistuimissa esitettävät muutokset

- Suullisen valmistelun ja tarkastuksen lisääminen 10 §:n mukaisiin selvityskeinoihin
  - Ei muuta sinänsä julkisuussääntöjä, mutta täydentää lakia
- Muutoksenhaun ohjaaminen tuomioistuinten hallintopäätöksinä tekemistä ratkaisuista 20 §:ssä hallinto-oikeuteen nykyisen ylemmän asteen tuomioistuimen sijaan
  - Myös vakuutusoikeuden alaisten muutoksenhakulautakuntien osalta julkisuussääntelyn tuntemus on olennaisempaa kuin aineellinen erityisasiantuntemus

Tuomarin virkamiesoikeudellisten asioiden valitustiehen esitettävät muutokset

- Sivutoimilupa ja asiantuntijajäsenen vapauttaminen
  - KHO:sta hallinto-oikeuteen
  - Sivutoimiluvan osalta ei muutoksia ylimpien tuomioistuinten kohdalla (KHO ja KKO täysistunnossa)
- Kirjallinen varoitus ja virantoimituksesta pidättäminen
  - Tuomioistuinlinjan sisällä ylemmästä asteesta hallinto-oikeuteen
  - Ei muutoksia ylimpien tuomioistuinten kohdalla (KHO ja KKO täysistunnossa)

Kirjallisen varoituksen ja virantoimituksesta pidättämisen valitustiehen esitettävien muutosten vaikutukset

- Ensi asteen päätöksenteko edelleen ao. tuomioistuimessa
- Muutoksenhaku edelleen tuomioistuinlinjan sisällä
- Hallintolainkäyttöasioiden ohjaaminen hallintotuomioistuinlinjalle

- Hallintotuomioistuimet ratkaisevat myös muut virkamiesoikeudelliset asiat
- Oikeudenkäyntimaksujen ja –kulujen yhtenäistyminen virkamiesoikeudellisissa valitusasioissa
- Selvyys prosessilajista yleisten tuomioistuinten muutoksenhaun osalta
- Virkarikosasioitakaan ei ratkaista tuomareiden osalta ko. tuomioistuinlinjan sisällä

Tuomarin esteettömyyden varmistaminen hallinto-oikeudessa

- Muutoksenhaun ohjautuessa hallinto-oikeuteen sen ollessa alkuperäisen hallintopäätöksen tekijä
  - Tuomioistuinlain mukaisissa virkamiesoikeudellisissa asioissa
  - Oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain mukaisissa asiakirjajulkisuuspäätöksissä
- Esimies-alaissuhde, työtoveruus
- Vrt. virkarikosasiat: toisessa hovioikeudessa
- Esteettömän kokoonpanon määrääminen (TIL 14 luku 1.1 §)

Maakaasumarkkinalain mukaisen valitustien ohjaaminen edelleen KHO:een

- Maakaasumarkkinalain 96 §:n 4 momentin muutoksenhakutietä suorien valitusten osalta ei ole esitetty muutettavaksi
- TEM:n mukaan perustelu valitustien säilyttämiselle suoraan KHO:een päätöksiin liittyvän tarkoituksenmukaisuusarvioinnin vuoksi on edelleen relevantti
- PeVL 39/2022 vp mukaan perustelua ei voida pitää erityisen painavana tai oikeudellisesti merkityksellisenä valitustien määrittelylle pääsäännöstä poikkeavasti
- TEM tulee myöhemmin arvioimaan päätöksenteon siirtämistä valtioneuvostolle tai kaksiportaista muutoksenhakua

Väliaikaisen oikeusturvan rajoittaminen päästökauppalain 75 §:n 4 momentissa

- Päästöoikeuksia koskevaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, eikä hallintotuomioistuin voi kieltää täytäntöönpanoa väliaikaisesti
- Tätä lainkohtaa ei ole esitetty tämän esityksen yhteydessä muutettavaksi
  - PeVL 39/2022 vp on kiinnittänyt huomiota säännöksen merkitykseen oikeusturvan kannalta
- Jos valituksenalaista päätöstä ei noudateta, ei ole olemassa mitään muuta ilmaisjakoa koskevaa päätöstä, jota voitaisiin noudattaa
- Päätöksen noudattaminen muutoksenhaun aikana on siten valittajan edun mukaista
- Vastaavan sisältöinen säännös myös päästökauppalain 77 §:n 3 mom.

Kiitos!

LsN Elina Nyholm
elina.nyholm@gov.fi
Puh. 029 516 0807

OIKEUSMINISTERIÖ

www.oikeusministerio.fi

Facebook: facebook.com/oikeusministerio
Twitter: twitter.com/oikeusmin @oikeusmin

Käyntiosoite: Eteläesplanadi 10, Helsinki
Postiosoite: PL 25, 00023 Valtioneuvosto

Vaihde: 029 516 001